

THEATERKERK BEMMEL: IN TIEN MAANDEN VAN
GALMEND GODSHUIS NAAR MULTIFUNCTIONEEL THEATER

Geen Godswonder

Een galmende 19e-eeuwse katholieke kerk omtoveren tot een modern, veelzijdig theater, kan dat? Met ruim 150 vrijwilligers kregen ze het in Bemmelen voor elkaar. Maar daar was wel meer dan één wondertje voor nodig. | TEKST: LEONARD VAN DEN BERG |

De Theaterkerk Bemmelen is nu een klein half jaar open. Freek de Jonge deed er in oktober 2016 de openingsavond en ook andere producties trokken hier al volle zalen. Toch lijken technici Pim de Leede en Bas Gerding nog steeds beduusd dat het ze is gelukt. Samen met 160 andere vrijwilligers van de Stichting Kerk Bemmelen (SKB) kregen ze niet alleen alle benodigde budgetten en toestemmingen bij elkaar, maar slaagden ze er ook in om de inmiddels 144 jaar oude R.K. Donatuskerk in het hart van het Betuwse dorp van boven tot onder te verbouwen tot een multifunctioneel theater.

De aanloop vormt een verhaal apart. In 2012 was de Bemmelse theaterproducent Stichting TOP (Toestanden Op Podium), gevestigd in een oude school, toe aan een stap vooruit. Gerding: "Precies rond die tijd wilde het R.K. Kerkbestuur hier in Bemmelen de Donatuskerk verkopen én stelde een lokale particulier ons 3 ton in het vooruitzicht als we de kerk in gebruik zouden houden."

Dat zag er goed uit, tot de gemeenteraadsverkiezingen van 2015. De nieuwe gemeenteraad zag er niks in en koos

ervoor om het oude schoolgebouw op te knappen. Het 'kerkplan' was daarmee van tafel. "Maar twee dagen later zegde een particuliere donateur tot 1 miljoen euro toe om de kerk om te bouwen tot theater. En het gebouw konden we overnemen voor het symbolische bedrag van 1 euro. Toen konden we verder, ook zonder geld van de gemeente. Samen met diverse subsidies en allerlei sponsor- en goodwillacties uit de plaatselijke gemeenschap hebben we in totaal zelfs 2,6 miljoen euro bij elkaar gehaald."

In november 2015, kort nadat de laatste kerkgangers na de laatste mis waren

vertrokken, gingen de vrijwilligers aan de slag. De banken en vloeren gingen eruit, een complex en kilometerslang buizenstelsel voor elektra en communicatie werd in de grond gelegd, vloerverwarming aangebracht, beton gestort en een compleet klimaat- en ventilatiesysteem geplaatst, werkend op aardwarmte met 12 putten tot 120 meter diep.

Voordeur is artiestengang

Vanwege de ruimteverdeling werd de Theaterkerk 'omgekeerd' ingericht. De houten kerkbanken keken vanaf de voordeur naar het altaar achterin. Deze kijkrichting werd 180 graden >>

Leveranciers

Ontwerp/advies: Samenwerkende Theaterspecialisten, verder eigen ontwerp

Tribune en podia: Jezet

Stoffering: Ron de Groot Toneelinrichting BV

Theaterverlichting: Fairlight

Algemene verlichting: CLS

Geluid: Fairlight

Video: D2-pc

Akoestiek: Klankkaatsers naar eigen ontwerp, advies van Ab Klomp

Grote horizontaal gemonteerde klankkaatsers
verbeteren de akoestiek in de oude katholieke kerk.

FOTO: HANS RUTGERS / T.O.P.

gedraaid. De speelvloer ligt tegen de voet van de klokkentoren, op de plek van de oude hoofdingang. De vroegere voordeur van de kerk is nu de artiesten-ingang, met in de vroegere entree een nieuw gebouwde kleedkamer plus sanitair en technische ruimte. Loop je vanaf daar de zaal in, dan sta je direct op de speelvloer en kijk je recht tegen een tribune met 234 stoelen: 16 rijen van 14. De eerste acht rijen zijn inschuifbaar. Daarboven staat de regietafel.

De publieksingang zit nu met een glazen uitbouw aan de zijkant van de grote kerkzaal. Een deel daarvan is ingericht als foyer. Waar vroeger het altaar stond is nu een lange bar, gemaakt met hout van de oude kerkbanken, met daarachter een professionele keuken. Ook in de hoogte is de ruimte goed benut: onder

Links: De foyer van de Theaterkerk bevindt zich in een glazen uitbouw.

Midden: Langs het podium hangen zware donkere gordijnen. Aan rails, waarbij je achter elk doek direct het metselwerk van het oude kerkgebouw terugziet.

Rechts: Vanwege de ruimteverdeling werd de Theaterkerk 'omgekeerd' ingericht. De houten kerkbanken keken vanaf de voordeur naar het altaar achterin.

FOTO'S: HANS RUTGERS / T.O.P. (LINKS EN RECHTS), MIKE NUIJS / FAIRLIGHT (MIDDEN)

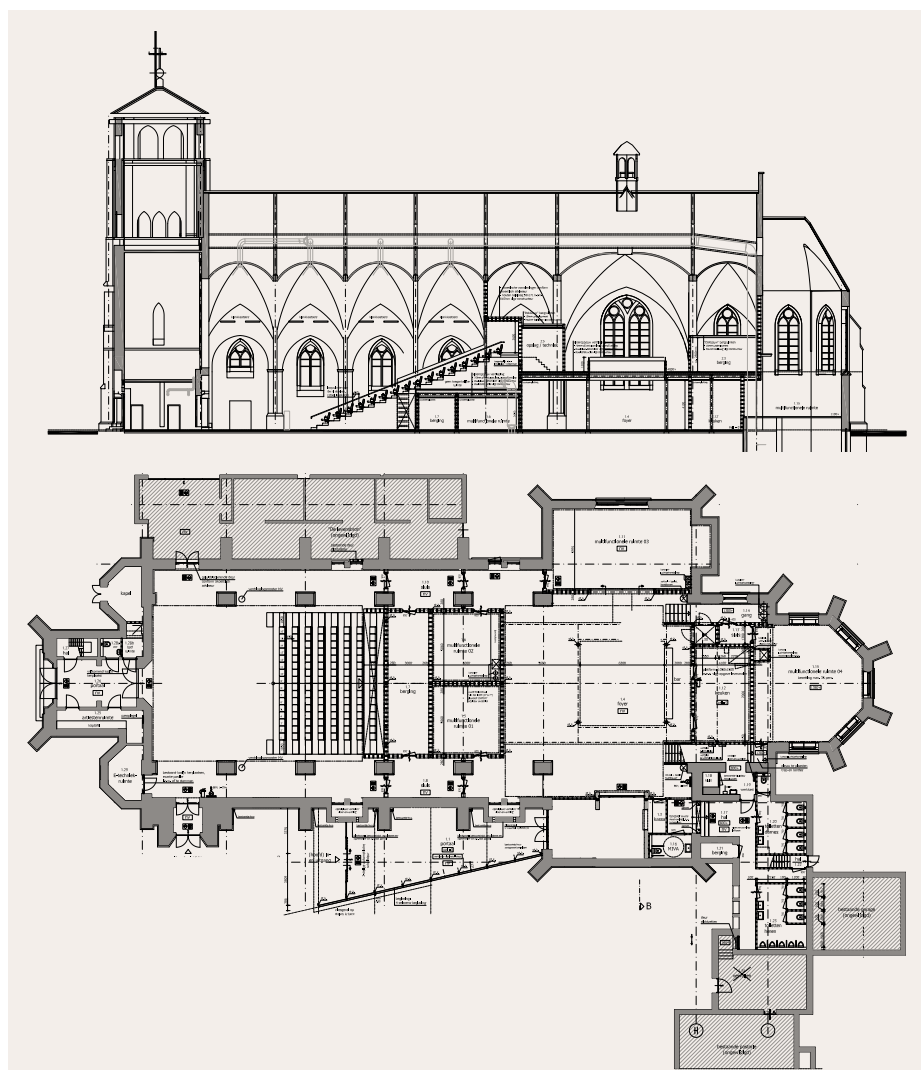
de bakstenen gewelven steunt op smalle stalen pilaren een entresol met een omloop en extra vertrekken en opbergruimte voor de verschillende muziekverenigingen die het theater gebruiken.

Black box

Een grote uitdaging in de oude katholieke klankkast was de akoestiek, met name onder de hoge bakstenen gewelven. Daarvoor was maar één oplossing: doek. Héél veel doek. Vlak onder de koepels hingen ze grote horizontaal gemonteerde zwarte klankkaatsers van circa 4 m² per stuk, met kleine lichtpunten erin. Ze hangen met lange staalkabels – via doorvoeren door de halfsteens gemetselde gewelven – direct aan de houten kapconstructie, net zoals de twee trussen met armaturen, de verstelbaar hangende zaalspeakers en het grid met podiumverlichting, dat met acht motoren elektrisch verstelbaar is. In overleg met Ron de Groot Toneelinrichting BV hingen de mannen van TOP zware donkere gordijnen langs de verticale wanden van de grote zaal en rond het podium. Aan rails, waarbij je achter elk doek direct het metselwerk en de natuurstenen details van het oude kerkgebouw terugziet. Naast het podium hangen de doeken aan draaibare poten zodat ze ook als coulissen kunnen dienen. Zo is de grote zaal in een handomdraai om te bouwen tot een black box waar nauwelijks nog licht of geluid van buiten in komt. Dat laatste is een prestatie op zich, gezien de nog altijd aanwezige hoge

Plattegrond van de Theaterkerk in Bemmel, voorheen de Donatuskerk.

FOTO: T.O.P.

glas-in-lood ramen. “Die zijn extra geïsoleerd. En het is hier een vrij rustige omgeving”, legt De Leede uit. Andersom is het voor sommige omwonenden nog even wennen dat er nu op andere dagen en tijden leven in de kerk is. “De oefenruimte voor de drumlessen was eerst op zolder; die hebben we maar naar de kelder geplaatst.”

Voor de verlichting koos TOP voor een combinatie van conventioneel licht en moderne leds. “Zo kunnen we alle sferen en kleuren maken die we nodig hebben en alles goed belichten”, vertelt Marcel Zandbergen, die het project namens Fairlight begeleidde. “De lichttechniek hier is op zichzelf standaard conform de huidige normen. Wat hier wel bijzonder is, is natuurlijk de aanlichting van de gewelven. En ook die is helemaal dimbaar.”

De juiste instellingen

Veel kinderziektes heeft de Theaterkerk technisch niet gehad, zeggen Gerding en De Leede. “Ja, toen Freek de Jonge hier de openingsshow gaf hing het achtergrondscherf nog te hoog. Dat is nu in hoogte verstelbaar. De speakers in zaalopstelling gaven de voorste rijen net iets te weinig volume. Daar hebben we nu fillers voor. En de tribuneleverancier komt nog een keer terug vanwege de te krappe voetruimte achter de knieschotten. Maar verder is het vooral een kwestie van volgende stappen zetten.” Een van die volgende stappen is het

programmeren van elektronische presets. De Leede: “Daarmee moeten onze vrijwilligers met één druk op de knop de juiste instellingen kunnen kiezen voor elk type voorstelling. Of het nou is voor een fanfareavond, een filmvertoning, een dansavond, een conferentie van burgemeesters, een uitvaart, een rockband of cabaret. Of orgelconcerten. Want ook het kerkorgel met 1340 pijpen is in oude glorie hersteld.” Met zo veel verschillende toepassingen vraag je je af waarin de Theaterkerk het meest uitblinkt? Dat blijkt een lastige vraag waarop de heren niet één antwoord kunnen geven. “Onze focus was in eerste instantie op goed geluid en goede akoestiek, en in tweede instantie veelzijdigheid”, zegt De Leede. “We zitten hier immers met heel veel verschillende gebruikers in. Ik denk dat die twee uiteindelijk het belangrijkste zijn. We zijn vooral een heel veelzijdig theater.”

Muzikaal dorp

Zo’n complexe verbouwing, met zoveel vrijwilligers en in zo’n korte tijd: de Theaterkerk Bommel is een klein godswonder, vinden ook Gerding en De Leede. “Groot voordeel is dat we hier in de gemeenschap veel mensen en bedrijven hebben met specialistische kennis van theaterontwerp en -bouw, die graag vrijwillig meehielpen, tot aan een gepensioneerde ex-Peutzman toe. Op die manier hadden we veel kennis

Technische lijst

Licht

conventioneel

24 dimmers

12 x PC 1 kW Robert Juliat

24 x Fresnel 1kW Strand

12 x Profiel 1 kW Robert Juliat

Led

24 x CLS Par rgbw auv

5 x CLS Ares rgbw

Moving

8 x Martin Mac Aura

8 X Martin HM1 profiel

Aansturing

Avolites Pearl Tiger Touch 2

+ Uitgebreide losse lichtset voor foyer

Geluid

L’Acoustics

12 x Kiva 2-weg passief

4 x 15” subwoofer

2 x 18” subwoofer

4 x X8 2 weg passief

6 x monitor X12 2-weg passief

2 x LA 8 Amplified Controller 4 x

1800W 80hm

1 x LA4X 4 x 1000W/8 ohm

Ethernet AES/EBU

Allen & Heath GL 2800 32 ch mixer

Soundcraft LX7ii 16 ch mixer

+ apart setje voor foyer

in eigen huis. Bovendien is Bommel een heel muzikaal dorp, met verschillende muziekverenigingen en dweilorkesten, die ook met plezier met elkaar samenwerken. Daardoor kon dit plan – dat op veel andere plekken onhaalbaar zou zijn – hier wél slagen.” <<

www.theaterkerkbommel.nl